

Luonnos Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaksi valtuustokaudelle 2017–2020 antaa hyviä ja monipuolisia välineitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseen. Siinä on kuitenkin joitain puutteita, joita opetuslautakunta esittää korjattavaksi.

A. Suunnitelman loppuosassa oleva sanasto on sinänsä hyödyllinen apuväline, mutta sen sisältö on epätasapainoinen. Seksuaalisuuteen ja sukupuoli-identiteettiin liittyvää sanastoa on suhteettoman paljon verrattuna esimerkiksi vammaisten tai vakaumuksellisten vähemmistöjen yhdenvertaisuutta koskevaan sanastoon. Opetuslautakunta ehdottaa, että seksuaalisuuteen ja sukupuoli-identiteettiin liittyvää sanastoa karsitaan ja muiden yhdenvertaisuuden osa-alueiden sanastoa lisätään.

B. Luonnoksessa on joitakin käsitteellisiä ja jopa juridisia epätarkkuuksia, jotka olisi syytä käydä huolellisesti läpi ja korjata. Esimerkiksi tasa-arvolakia koskevassa kohdassa puhutaan myös seksuaalisesta suuntautumisesta, vaikka tämä ei kuulu lainkaan tasa-arvolain piiriin. Syrjintä seksuaalisen suuntautumisen perusteella kielletään yhdenvertaisuuslaissa. Luonnos antaa myös vaikutelman, että lainsäädäntömme olisi muuttunut sukupuolineutraaliksi ja kaksijakoinen sukupuolikäsitys leimataan heteronormatiivisuudeksi, essentialismiksi ja jopa homofobiaksi. Vaikka juridisen ja biologisen sukupuolen rinnalla on lainsäädännössä huomioitu myös henkilöiden sukupuoli-identiteetti ja siihen liittyvä syrjintä kielletään, lainsäädäntömme jakaa väestömme edelleen kaksijakoisesti nais- ja miespuolisiin. Kunnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman ei tule ottaa näin jyrkkää kriittistä kantaa voimassa olevaan lainsäädäntöön. Opetuslautakunta ehdottaa, että suunnitelmasta poistetaan tai muutetaan kohdat, joissa hyvin monien vantaalaistenkin jakama kaksijakoinen sukupuolikäsitys esitetään yksipuolisen kielteisessä valossa. Muutoin on riskinä, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma syyllistyy itse vakaumukseen kohdistuvaan syrjintään.

C. Luonnoksessa ei tuoda esiin niitä mahdollisia yhdenvertaisuusongelmia, joita sukupuolikäsitykseen liittyvät lainmuutokset aiheuttavat erityisesti sivistystoimen alueella. Tähän tarvittaisiin lisää työvälineitä. Suunnitelman tulisi vastata muun muassa kysymyksiin, kuinka turvataan uskonnon- ja vakaumuksenvapaus niille työntekijöille ja lapsille, jotka eivät voi eettisesti hyväksyä esimerkiksi avioliittokäsityksen muutosta. Kuinka opetuksessa otetaan huomioon lasten erilaiset vakaumukset ja oikeus niiden ilmaisemiseen ilman pelkoa syrjinnästä? Kuinka voidaan taata, ettei kasvatushenkilökunta joudu syrjityksi, jos ilmaisee oman vakaumuksensa? Näitä tilanteita koskevat esimerkit puuttuvat työkirjasta, vaikka niihin törmääminen on hyvin todennäköistä.

D. Lisäksi luonnoksen seksuaalisten suuntauksien kuvaus on hyvin suppea. Luonnoksessa huomioidaan ainoastaan hetero-, bi- ja homoseksuaalisuus, vaikka suuntauksia on olemassa huomattavasti enemmän. Luonnoksessa esitetään voimakkaita väitteitä muun muassa siitä, kuinka ihmisten oletetaan olevan heteroseksuaalisia ja kuinka tämä heteronormi aiheuttaa syrjintää. Nämä väitteet samoin kuin luonnokseen sisältyvä homofobia-nimittely olisi syytä katsoa vielä kriittisesti läpi ja korjata, jotta suunnitelma toimisi paremmin lain hengen suuntaisesti yhdenvertaisuutta edistäen.

E. Luonnoksen perhesuhteita koskevassa osiossa korostetaan, että mikä tahansa perhemuoto on ”normaali”. Yhdenvertaisuuden hengen mukaista ei liene korostaa perhemuotojen normaaliutta tai epänormaaliutta. Yhdenvertaisuus koskee yksilöitä, ei perhemuotoja, eikä ”normaalius” ole

lainsäädännössä yhdenvertaisuuden edellytys. Normaalius on lisäksi käsitteenä hyvin epämääräinen. Toiseksi yhteiskunnan näkökulmasta mikä tahansa perhemuoto ei ole toivottava, mutta tästä huolimatta näihin kuuluvat ihmiset ovat yhdenvertaisia toisenlaisiin perhemuotoihin kuuluvien ihmisten kanssa. Esimerkiksi polygamiset suhteet ovat todellisuutta yhteiskunnassamme, mutta eivät yhtä toivottavia kuin avioliitto ja siihen perustuva perhe. Näistä syistä erilaisten perheiden normaaliutta koskevat korostukset on syytä poistaa suunnitelmasta.

F. Tekstissä tulisi säilyä yhtenäinen asiatyyli

G. Selkeät poistot tai muutokset:

s. 10 "Sitkeästi elää myös käsitys heikolla pätevyydellä esimerkiksi lautakuntiin päätyvistä kiintiönaisista, jotka syrjäyttävät heitä pätevämmät miehet paikanjaossa. "

Poisto. Kohdassa esitetään yleistyksenä asia, joka ei ole sitä.

s. 10 Lautakunnan jäsenten on tarkoitus edustaa palvelujen käyttäjiä, ja tästä syystä opetuslautakuntaan ei kerätä opettajia tai sosiaali- ja terveyslautakuntaan sosiaalityöntekijöitä ja lääkäreitä.

Poisto. Näkökulma on liian kapea: oletetaan, että alan ammattilaiset eivät voisi olla samanaikaisesti palveluiden käyttäjiä.

.

s. 10 "Sopii lisäksi kysyä, oliko pätevyys valintakriteerinä --."

Pätevyys-sanan sitaatteihin tai lause muotoon: "Sopii myöskin kysyä, mitkä valintakriteerit olivat käytössä silloin, kun kiintiöitä ei ollut --"

s. 13

"Kohta 3 --erityisesti palkkauksessa."

Lisäys. "ja palkkiojärjestelmän kriteereitä laadittaessa."

s. 18

- - "esimerkiksi oppilaitoksen, --"

Poisto. Esimerkki pois, koska ei ole neutraali.

s. 18

"Syrjinnästä voi olla kyse esimerkiksi opettajan arvioidessa oppilaan suoritusta ankarammin tämän etnisen taustan vuoksi."

Poisto. Esimerkki ei ole neutraali ja yleisen käsityksen mukaan opettaja voi arvioida löyhemmin (ei ankarammin) etnisen taustan/suomen kielen osaamattomuuden vuoksi.

s. 27

"Vantaalla on tehty kaksi muista kunnista poikkeavaa linjausta jne."

Lisäys. Perustelut Vantaan valitsemalle muista kunnista poikkeavalle linjaukselle puuttuvat.